

Nederlandse watersector in het buitenland

De buitenlandse activiteiten van de Nederlandse watersector groeien fors. De crisis ten spijt bedroeg de export van de watersector in 2009 6,6 miljard euro; evenveel als in 2008, terwijl de gehele wereldhandel ten opzichte van dat jaar met 13 procent daalde. En de internationale mogelijkheden nemen de komende jaren alleen maar toe. Twee Nederlandse bedrijven vertellen over projecten, personeel en plaatselijke mores in het buitenland: Paques en HKV Lijn in water. Hoe denken zij over de vaardigheden van de Nederlandse student?

Ruim 90 procent van de activiteiten van waterzuiveringsbedrijf Paques in het Friese Balk betreft export, aldus directeur Rob Heim. Paques is actief in ongeveer 60 landen. De kern van de internationale activiteiten ligt in China, waar Paques een eigen kantoor heeft. Andere belangrijke landen zijn Brazilië, Engeland, Frankrijk, Duitsland en Spanje. Het bedrijf is verder zijn positie aan het versterken in Canada. De oriëntatie op China begon in 1993 vanwege het enorme groeipotentieel van dit land. Hetzelfde geldt voor Brazilië.

De kernactiviteiten van Paques betreffen de ontwikkeling van anaerobe waterzuiverings-systemen. "In het buitenland werken we altijd nauw samen met lokale partijen", aldus Heim. "We beperken ons uitsluitend tot datgene waar we goed in zijn, namelijk waterzuivering. In overleg met onze buitenlandse klanten gaan we op zoek naar partijen die de andere projectonderdelen op zich kunnen nemen, zoals de civiele werken of de elektrische installatie. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de onvermijdelijk afwijkende veiligheidsvoorschriften en lokale verschillen op het gebied van techniek gedekt worden: de lokale partijen hebben hier immers kennis van."

Hoogwatervoorspelstelsel

Ook onderzoeks- en adviesbureau HKV Lijn in water uit Lelystad zit met een vestiging in Jakarta stevig genesteld in het Verre Oosten. Daarnaast is HKV, gespecialiseerd in overstromingsrisicobeheersing, actief in Oost-Europese landen als Polen, Roemenië, Oekraïne en Bulgarije. Senior adviseur rivier- en kustbeheer Job Udo, die zelf afgelopen september voor acht maanden naar Ghana vertrok voor een project: "Het eerste buitenlandse project van HKV was het opzetten van een monitoringssysteem langs de Donau in 1996. We hebben altijd een gestage stroom internationale projecten

gehad, maar mede dankzij subsidieprogramma's zoals Partners for Water en FC2015 trekt dit de laatste tijd aan. Deze programma's hebben mede geleid tot onze sterke positie in Oost-Europa en onze vestiging in Indonesië."

Udo's eigen eerste buitenlandse project begon in 2002 in Polen. "We waren onderdeel van het consortium dat een opdracht won om een hoogwatervoorspelstelsel te ontwerpen, gevoed door waterbewegingsmodellen. Na dat project ging voor mij het balletje rollen, en groeide mijn buitenland-cv gestaag." Satellieten, internet en andere moderne technologieën hebben internationale activiteiten op het gebied van waterbeheer toegankelijker gemaakt, zegt Udo. "Vroeger stond je per definitie met je voeten in de klei in het land waar je aan de slag wilde. Nu is het in theorie niet eens noodzakelijk om fysiek aanwezig te zijn. In de praktijk is aanwezigheid in het land waar het project wordt uitgevoerd uiteraard zeer belangrijk."

Ontwerpinstituut

Actief zijn in het buitenland brengt onvermijdelijk de confrontatie met verschillen in werkwijze en -cultuur met zich mee. Zo is het niet mogelijk om in China een project uit te voeren zonder een zogeheten Design Institute in te schakelen, dat tot voor kort volledig in handen was van de overheid. Rob Heim: "Zodoende waarborgt de Chinese overheid dat veiligheidsvoorschriften en andere normeringen worden nageleefd. Dit wordt niet aan de bedrijven zelf overgelaten, zoals in andere delen van de wereld gebruikelijk is." Ook milieueisen verschillen wereldwijd sterk. "In de VS en Canada is het nog relatief goedkoop om afvalwater te lozen. Vanwege de enorme ruimte in die landen, is het daar ook minder noodzakelijk om compacte installaties te bouwen."

Rob Heim (Paques)

Job Udo: "Ik merk dat in Nederland de opdrachtgevers vaak vakinhoudelijk gezien beter op de hoogte zijn dan in het buitenland. Daar worden adviseurs minder vakinhoudelijk bekritiseerd: wat de consultant verkondigt, zal wel kloppen, is vaak de gedachtegang. Op zich is dat natuurlijk prettig. Aan de andere kant komen kritische vragen van klanten die op hoog niveau met ons kunnen meedenken, het project juist ten goede." Ook de toegang tot autoriteiten verschilt sterk per land,ervaart Udo. "In Roemenië zijn de beleidsmakers vaak inhoudelijk sterk betrokken bij projecten. Daardoor kan ik in dat land vrij gemakkelijk een afspraak maken met hoge ambtenaren. Dat is in Nederland niet de normale gang van zaken."

Cultuur

En dan zijn er nog de meer cultureel bepaalde verschillen. Rob Heim van Paques: "Chinezen zijn enorm ambitieus en geïnteresseerd in nieuwe ontwikkelingen. Die gedrevenheid is denk ik nog wel iets sterker dan over het algemeen in Nederland het geval is. Het is ook wel verklaarbaar: China is een land in opbouw, de ontwikkeling gaat nu heel snel. In Nederland hebben we het al veel langer heel goed. Tegelijkertijd heb ik het gevoel dat Nederlanders iets sterker zijn in logistiek en het structureren van werkzaamheden. Ook merk ik als ik naar ons bedrijf kijk, dat het merendeel van de innovaties uit Nederland komt. Door die gedrevenheid in

Het in januari dit jaar verschenen rapport Water 2020 van het Netherlands Water Partnership (NWP) schetst een rooskleurig beeld van de Nederlandse watersector. De bedrijven binnen deze sector bieden werk aan 80.000 fte's en zetten jaarlijks ruim 17 miljard euro om, waarvan een kleine 40 procent in het buitenland. Toch droeg de watersector in 2008 slechts 1,85 procent bij aan de totale Nederlandse export. Door het innovatieve karakter, de goede reputatie en zeer goede kennis en kunde in waterbouw liggen er echter volop mogelijkheden open. Daar tegenover staan de achterblijvende investeringen op gebied van onderzoek en de valorisatie van kennis en het beperkte aantal internationaal opererende bedrijven. Ook een te geringe instroom in wateropleidingen en onvoldoende aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt vormen een bedreiging voor de toekomst. Zaken als energieschaarste, toenemende investeringen in klimaatadaptatie, stijgende vraag naar drinkwaterbereiding uit zeewater en decentrale oplossingen voor waterzuivering en afvalwaterbehandeling, zijn juist ontwikkelingen waar de watersector volop van kan profiteren.

Job Udo (HKV Lijn in water)

China worden ze daar overigens wel weer heel snel geïmplementeerd."

Job Udo: "In Indonesië, maar ook in Oost-Europa, gaat veel meer tijd én budget zitten in communicatie, vooral als het gaat om projecten waar nieuwe methodes gebruikt worden. Niet alleen met de direct betrokkenen, maar ook met aandeelhouders, beleidsmakers, omwonenden en specialisten van de universiteiten."

Stroopwafels

De sleutel tot buitenlands succes is volgens Rob Heim het nadrukkelijk zoeken van samenwerking met lokale partijen en werknemers - "Op ons kantoor in Shanghai werken alleen maar Chinezen" - plus inleving in en respect voor de nieuwe cultuur waar je aan de slag gaat. "Je hoeft je eigen gewoontes niet te verloochenen. Maar het zakendoen gaat een stuk makkelijker met wat inlevingsvermogen en aanpassing."

Job Udo beaamt dit. "Ook wij werken altijd met lokale mensen. Het is heel belangrijk om er goed op te letten dat je op hetzelfde niveau communiceert en elkaar goed begrijpt." Enige verdieping vooraf in de nieuwe cultuur kan ook geen kwaad, weet Udo uit ervaring. "Als ik naar Oost-Europa ga, neem ik altijd stroopwafels mee. Iedereen vindt dat leuk, en het scheidt meteen een band. Dus toen ik voor het eerst naar Ghana ging, deelde ik tijdens de

eerste projectvergadering ook stroopwafels uit. Daar zat iedereen me echter heel vreemd aan te kijken. Niet alleen wordt het daar als niet gepast beschouwd dat de gast zelf eten meeneemt: de gastheer is degene die dient te trakteren. Maar ook blijken Afrikanen niet echt van zoetigheid te houden. Met lange tanden aten ze de stroopwafels op, want een traktatie weigeren vonden ze ook weer onbeleefd. Kortom, die actie van mij was niet bepaald een succes."

Onontgonnen gebied

Voor de Nederlandse watersector zijn er de komende jaren mogelijkheden te over in het buitenland, signaleren zowel Heim als Udo. Heim: "Het is een zeer dynamische sector die van oudsher al grensoverschrijdend is. Gezien het tekort aan waterprofessionals dat de komende jaren op ons afkomt, ben ik er dan ook groot voorstander van dat universiteiten en hogescholen studenten uit het buitenland aantrekken. Die mensen hebben we hard nodig. Bijkomend voordeel: meer contacten met buitenlandse waterprofessionals kan weer leiden tot contacten in die landen - en wellicht tot nieuwe vestigingen voor bedrijven zoals Paques."

Udo: "Er ligt wereldwijd nog zeer veel onontgonnen gebied. Vroeger waren de opdrachten in Indonesië bijvoorbeeld beperkt tot irrigatie en het bouwen van dijken. Nu verschuift dit naar projecten die te maken hebben met het teruggeven van land aan de natuur, en het oplossen van overstromingsproblemen met andere maatregelen dan dijken en beton. Innovatieve en integrale methodes en technieken gaan een steeds grotere rol spelen."

Udo: "Ik vraag me wel af of iets meer onderlinge samenwerking tussen Nederlandse adviesbureaus niet lonend zou zijn. Soms zitten er drie Nederlandse consortia in één tender. Zitten we elkaar onderling dan niet in de weg?"

Wateronderwijs

Udo is te spreken over de huidige mate van internationalisering in het Nederlandse wateronderwijs. "Veel studies worden al grotendeels in het Engels gegeven. Ik heb de indruk dat steeds meer studenten een deel van hun studie of stage in het buitenland doen." Uiteindelijk is zakendoen in het buitenland iets wat je vooral moet dóén, en niet per se in de collegebanken kunt leren, vindt Udo. "Er is niet zo iets als hét buitenland; ieder land is

weer zo anders. Wat in het algemeen geldt, is dat het zogeheten koloniale gedrag afgekeurd wordt. Zo'n houding van: wij komen wel even vertellen hoe het moet. Als je met een open instelling aan een project begint, kom je vaak een heel eind."

Suzanne van den Eynden (H₂O-job)